

uváděny důvody hospodářské potud, že se nehosподаří účelně na latifundiích vyjímajíc snad jediné latifundie lesní, a že se nehosподаří účelně na majetku vázaném, jenž snad podle okolností případně vzdáleným příbuzným. Také nespravedlivost se uvádí, kterou znamená institut f-u naproti „ostatním“ členům rodiny.

Není jistě bez zajímavosti, že v dobách josefinských komise ve věcech zákonodárných učinila návrh, aby všechny f-y byly zrušeny. Návrh se skutkem nestal. V pětičlenné komisi pověřené superrevisí občanského zákoníka, jež zasedala od 13. XI. 1809 do 30. I. 1810 a jejímiž členy byli M. H a a n, Z e i l l e r, A i c h e n, P f l e g e r a P r a t o b e v e r a, promluvil ve schůzi ze dne 4. XII. 1809 H a a n řeč valně nepřiznivou f-ům a navrhl doplniti usnesená ustanovení jednak tím, že by se při každé sukcesi ve f. musilo znovu zažádati za zeměpanske potvrzení f-u, jednak ustanovením napodobeným § 1253. Než šel s ním jen Z e i l l e r, rovněž f-ům nepřející, a s doplňků tedy sešlo (srov. O f n e r: U r e n t w u r f II., str. 541 násl.). Pozdější desetiletí století 19. byla zase f-ům příznivější, ač příliš hojné f-y v té době již nevznikly.

V. § 1 záborového zákona ze dne 16. IV. 1919, č. 215 Sb., ukázal, že pozemková reforma se nemíní zastaviti před rodinnými f-y a zákon o zrušení šlechtictví ze dne 11. XII. 1918, č. 61 Sb., jakož § 106 úst. list. byly dalšími doklady, že politické důvody uváděné na obranu f-u v Československé republice si nesjednaly platnosti. Po některých odkladech pak, způsobených zejména také obavami, aby movitý majetek f-ní ceny vědecké a umělecké se nerozptýlil uvolněním f-ního vinkula, vyšel zákon ze dne 3. VII. 1924, č. 179 Sb., jímž byly f-y zrušeny a zřizování nových f-ů prohlášeno za nepřipustné. Ustanovení zákona sledují ten cíl, aby trvajících právních poměrů f-ní byly likvidovány.

Hlavní materiální obsah těchto ustanovení je takový: Držiteli svěřenství, čekatelům a opatrovníku potomstva se ponechává, aby dohodou upravili poměry svěřenského jmění. Čekateli jsou ti, kdo jsou čekateli podle zřizovacích listin, ale nehledí se k omezením zřizovacích listin, která se přiči řádu nastalému po 28. říjnu zrušením šlechtictví (pro nerovný sňatek, nedostatek šlechtictví nebo určitého počtu šlechtických předků a pod.). K dohodě postačí, souhlasí-li držitel svěřenství a nejbližší tři čekatelé, a není-li jich, opatrovník potomstva.

Je-li svěřenství uvolněno smrtí držitelovou, stačí souhlas nástupce a dvou nejbližších čekatelů, pokud se týká opatrovníka svěřenství. Dohoda musila býti do šesti měsíců po tom, co zákon se stal závazným, t. j. od 13. XI. 1924, písemně předložena svěřenskému soudu, nesměla se přičítati účelu zákona a vyžadovala schválení svěřenského soudu. Nedošlo-li na dohodu, nabyvá jmění zbaveného svěřenského svazku, kdo byl držitelem svěřenství v den 13. listopadu a jest omezen f-ární substitucí ve prospěch prvního čekatele. Bylo-li svěřenství dne 13. listopadu uvolněno smrtí dosavadního držitele, připadlo do neomezeného vlastnictví nejbližšímu čekateli. Zemřel-li dočasný držitel svěřenství po 13. listopadu, ale před tím, než uplynula lhůta ustanovená k dohodě, platí, že nabyl jmění jako fiduciář a jmění připadne nejbližšímu čekateli. Když ke svěřenství uvolněnému smrtí v den 13. listopadu se nepřihlásil žádný z povolaných čekatelů anebo nebylo dalších svěřenských čekatelů, spadlo uvolněné svěřenství do pozůstalosti posledního držitele. Nástupnická práva všech ostatních čekatelů se zrušila bez náhrady. Zákon ustanovil také o nárocích na plnění, kterých nabyly ze zřizovací listiny určité osoby (jde hlavně o tak zv. apanáže) a o uspokojení f-ních i alodních dluhů držitele f-u. Podrobné ustanovení je dáno k zajištění sbírek a předmětů umělecké ceny, archivů, knihoven a registratur, které jsou příslušenstvím svěřenských objektů (recte částmi f-ů).

Likvidace f-ů podle zákona ze dne 3. VII. 1924 vyvolala hojnost sporů. Něco z těchto sporů jde na vrub zákona, jenž není ve všem jasný, než na větším díle je to zájem na získání milionových objektů, jenž je pružinou sporů.

Literatura.

Knipschildt: „De fideicommissis fam. nob.“, Ulm 1654- Lewis: „Das Recht der Familienfideicommiss“, Berlin 1868; Pfaff-Hofmann: „Zur Geschichte der Fideicommiss“, 1884; Commentar II, str. 264 násl.; Excuse II, str. 163 násl.; pak Miaskowski: „Das Erbrecht und die Grundeigentumsverteilung im Deutschen Reiche“, Leipzig 1884, a L. Brentano: „Alte und neue Feudalität“, 2. vyd., Leipzig 1924.

Jan Krémář.

Filmování.

I. Živnostenská úprava. Zákonem č. 140/1926 Sb. byla prohlášena živnost fotografická včetně pořizování fotografických snímků při živnostenské výrobě filmů za

živnost řemeslnou. Je tedy celý po živnostensku provozovaný proces fotografický při výrobě filmů, jakož i jeho jednotlivé části posuzovány jako živnost řemeslnou; všechna ostatní činnost vykonávaná při výrobě filmů je podle živnostenského řádu platného v historických zemích, jakož i podle živnostenského zákona pro území Slovenska a Podkarpatskou Rus č. 259/1924 Sb. živností svobodnou (srov. tisky poslanecké sněmovny č. 208 a 404/1926). V § 42 cit. živn. zák. pro Slovensko a Podkarpatskou Rus jsou zařazeny podniky na výrobu celuloidových filmů a sklady těchto výrobků mezi závody, jež lze povolití jen na základě ediktálního řízení (viz vlád. nař. č. 129/1925 Sb.). Totéž platí podle živnostenského řádu pro historické země (viz min. nař. č. 163/1908 ř. z.).

II. Policejní úprava. Všeobecných předpisů policejních upravujících zvláště f. není, zejména není takových předpisů platných pro celý stát, kterými by bylo f. vázáno na předchozí povolení politických (policejních) úřadů. Tyto úřady, jsouce podle zákona povinny bdíti nad veřejným pořádkem, klidem, bezpečností a veřejnou mravností a odvracet v tomto směru všeliká nebezpečí i odstraňovati nastalé poruchy, musejí v těchto směrech kontrolovati i f. a zakročiti, jestliže by ohrožovalo veřejný pořádek, klid, bezpečnost nebo veřejnou mravnost, neboť svobody může býti využito jen potud, pokud naznačené statky právní nejsou ohroženy. Za tím účelem mohou politické (policejní) úřady ve svých úředních obvodech vydávati příkazy a zákazy v zájmu veřejném nutné jak ve způsobu všeobecných nařízení tak i pro jednotlivé případy a mohou na nedbání takových příkazů a zakázů stanoviti tresty na penězích od 10 Kč do 5000 Kč nebo na svobodě od 12 hodin do 14 dnů. Právním základem naznačené působnosti politických (policejních) úřadů je čl. 2 a 3 zák. č. 125/1927 Sb., který platí na Slovensku a v Podkarpatské Rusi od 1. VII. 1928 a v zemi České a Moravskoslezské nabude účinnosti 1. XII. 1928. Do této doby čerpají politické (policejní) úřady v historických zemích oprávnění zameziti policejními opatřeními ohrožování bezpečnosti, veřejného pokoje a klidu f-m z ustanovení §§ 22 a 35 přílohy A a § 22 přílohy B nař. č. 10/1853 ř. z. Na Slovensku platí dosud nařízení ministra s plnou mocí pro správu Slovenska vyhlášené v Úředních Novinách pod č. 33/1919 a publikované ve Sbírce zá-

konů a nařízení pod č. 128/1919, podle kterého po dobu přechodního vojenského obsazení Slovenska je nepřipustno svobodně filmovati na Slovensku (bráti přírodní snímky nebo scény) bez předchozího povolení ministerstva s plnou mocí pro správu Slovenska. Žadatel je povinen udati jméno filmového podniku, čas, místo a účel f. a podvoluje se event. opatřením ministerstva s plnou mocí pro správu Slovenska. Až do definitivní úpravy mezinárodní situace v otázkách hospodářských je podle téhož nařízení nutno vyžádati si svolení ministerstva s plnou mocí pro správu Slovenska k zakládání jakýchkoli podniků na výrobu filmů a ke komisionářským obchodům s filmy na Slovensku. Přestupky tohoto nařízení trestají politické úřady pokutou až do 20.000 Kč; v případě nedobytnosti nastoupí trest vězením až do 4 neděl. Toto nařízení nebylo dosud odvoláno a platí proto dosud (srov. nález nejvyššího správního soudu ze dne 2. X. 1925, č. 18119). Změna nastala jen potud, že na místě ministra s plnou mocí pro správu Slovenska nastoupil od 1. VII. 1928 zemský úřad v Bratislavě (vlád. nař. č. 94/1928 Sb.). Udělování povolení podle zmíněného nařízení je ponecháno zcela volnému, nijak neobmezenému uvážení jmenovaného úřadu (srov. cit. nález).

Rovněž není předpisů, ustanovujících všeobecně o tom, co lze, po případě nelze filmovati. Ze zvláštních zakázů buď upozorněno na ustanovení § 24/2 zák. č. 50/1923 Sb., podle kterého se trestá za přešupek peněžitým trestem od 50 Kč do 10.000 Kč nebo vězením od 8 dnů do 6 měsíců: 1. kdo bez úředního povolení zhotoví (popis, plán, náskres nebo) snímek některého zařízení neb opatření na obranu republiky; 2. kdo bez úředního povolení úřední (plány, náskresy) snímky (nebo spisy) o takových zařízeních neb opatřeních opíše, obkreslí neb ofotografuje nebo jinému dá nebo nechá opsati, obkresliti neb ofotografovati, a 3. kdo bez úředního povolení uvedené předměty sobě nebo jinému opatří neb uveřejní. — Filmující, maje na zřeteli předpisy o cenzuře filmů (srov. heslo: „Biografy“), nebude zajisté filmovati scény, které obsahují výjevy zakládající skutkovou povahu trestného činu, jež mohou ohrožovati veřejný pokoj a pořádek nebo se přičítí slušnosti a dobrým mravům.

Mezinárodní úmluvou o potlačování obchodu s necudnými publikacemi a jich rozšiřování, danou v Ženevě 12. září 1923

(č. 96/1927 Sb.), zavázala se Československá republika, že učiní veškerá opatření, aby byla vypátrána, stíhána a potrestána každá osoba, jež se proviní některým z trestných činů níže vypočtených, a v důsledku toho stanoví, aby byl potrestán: 1. kdo zhotovuje nebo má na skladě necudné (spisy, výkresy, rytiny, malby, tiskoviny, obrazy, návěští, odznaky, fotografie) kinematografické filmy (nebo jiné necudné předměty), za účelem obchodování s nimi, jich rozšiřování nebo veřejného vystavování; 2. kdo za účely výše uvedenými dováží, přepravuje, vyváží nebo kdo dává dovážeti, přepravovati nebo vyvážeti zmíněné necudné (spisy, výkresy, rytiny, malby, tiskoviny, obrazy, návěští, odznaky, fotografie) kinematografické filmy (nebo jiné necudné předměty) nebo je jakýmkoli způsobem v oběh uvádí; 3. kdo jimi obchoduje třeba i neveřejně nebo má účast na takovém obchodě, ať se dotýká řečených necudných předmětů způsobem jakýmkoli, nebo kdo podnikne jakékoli jednání týkající se jakkoli takových necudných předmětů, je rozšiřuje, veřejně vystavuje nebo je po živnostensku pronajímá; 4. kdo v úmyslu, aby podporoval tento trestuhodný oběh neb obchod, oznamuje neb uvádí ve známost jakýmkoli způsobem, že se někdo zabývá shora uvedenou trestnou činností, kdo oznamuje neb uvádí ve známost, jak a kým mohou zmíněné necudné (spisy, výkresy, rytiny, malby, tiskoviny, obrazy, návěští, odznaky, fotografie) kinematografické filmy (nebo jiné necudné předměty) býti opatřeny přímo nebo nepřímo. Tato úmluva není dosud provedena vnitrostátně. Má se tak státi v chystaném zákoně o pornografii.

Konečně buď upozorněno na ustanovení § 11 zák. č. 172/1925 Sb. o letectví, podle něhož fotografické přístroje smějí býti v letadlech, vyjmajíc letadla, která slouží k účelům vojenským a policejním, pouze se zvláštním úředním povolením. Přestoupení tohoto zákazu trestají politické úřady. Předměty, které byly proti zákazu vzaty na letadlo, se zabaví a propadají ve prospěch státu (§§ 50 a 51 cit. zák.). Ustanovení tato vyplývají z úmluvy o úpravě letectví uveřejněné pod č. 35/1924 Sb., podle jejíhož čl. 27 může každý stát, pokud se týče letectví, zakázati neb upravit dopravu neb užívání přístrojů fotografických. Příslušné předpisy musejí býti ihned oznámeny mezinárodní komisi pro letectví, která je sdělí ostatním smluvním státům.

Václav Dusil.

Filosofie práva.

A. Povaha p-ní f. 1. Až do XVII. stol. nebyla p-ní f. samostatnou disciplinou tvořící součást etiky a politiky. Teprve přičiněním Grotiovým stala se autonomní vědou s vlastním předmětem, hledisky a metodou a bývala zpravidla označována „jus naturae“ nebo „jus naturale“, poněvadž hlavním jejím předmětem bylo přirozené právo. Později, zejména německými racionalisty, byla nazývána „pravovědou filosofickou“ (na rozdíl od empirické, pozitivní), „metafysikou práva“, „čistou pravovědou“, „rozumovým právem“ (Vernunftrecht). Dnes ustálil se pro ni termín p-ní f. nebo f. p. (Rechtsphilosophie, philosophie du droit, filosofia del diritto, philosophy of law), ač často skrývá se i pod jmény jinými jako: teorie právní vědy, právní noetika, právní metodologie atd.

2. F. p. jest filosofií speciální: jako úkolem filosofie obecné jest podati jednotný názor na svět, tak p-ní f. má sestrojiti jednotný a ucelený názor na právo. Každá p-ní f. musí zvoliti základní hledisko, jednotící princip, kterým se dívá na právo a kterým se pokouší o jednotnou jeho koncepci. Toto jednotící hledisko zpravidla přijímá od filosofie obecné. Je tedy p-ní f. aplikací obecných principů filosofických na právo, je filosofií aplikovanou právě jako filosofie náboženství, řeči, umění atd. Kolik je možných základních hledisk filosofie obecné, tolik je jich možných i ve f-i p. Mluvíme tedy o p-ní f-i idealistické, pozitivistické, pragmatistické atd. — Kdežto ve vědách panuje celkem jednota o jejich podstatě, nebylo ve filosofii nikdy docíleno shody v tom, které jsou konkrétní její problémy a jaké metody jejich řešení. Tuto nejednotnost sdílí i f. p. Příčinou její jest jednak možnost zaujetí různých filosofických hledisk, jednak i to, že se zabývá nejvyššími a nejabstraktnějšími problémy, které samy o sobě nejsou tak určité jako předmět speciálních právních věd. Není tedy jediné obecně uznávané p-ní f., ale různé směry, které se buď navzájem doplňují, nebo vylučují, a z nichž brzy ten brzy onen teritoriálně nebo časově intenzivněji se uplatňuje. Zpravidla p-ní f. sdílí osud filosofie obecné: tak za vlády pozitivismu převládala p-ní f. pozitivistická, kdežto nejnověji s obnovou idealismu i p-ní f. nese převahou charakter idealistický.

3. Do začátku XIX. stol. ovládala p-ní f-i téměř výlučně teorie práva přirozeného